

UN VIGATÀ, FRANCESC DE PAULA VAN-HALEN, PINTOR DE CAMBRA

(Vic, 13 març 1814 — Madrid, 11 febrer 1887)*

per Miquel S. SALARICH I TORRENTS

Sobre les dades referents a la geneologia i data de naixença del pintor Francesc de Paula Van-Halen, dominava un confusionisme general. Els que havien intentat d'obrir la seva fitxa biogràfica topaven amb aquest doble obstacle, si bé donaven una referència de les seves obres amb tota mena de dades i detalls. En una cosa, referent a aquell punt, estaven d'acord els historiadors: la seva naixença a la ciutat de Vic i el seu parentiu amb els generals Van-Halen i Sarti, de tanta transcendència històrica militar a principis del segle actual.

Dintre el meu afany d'escodrinar la vida dels vigatans, els noms dels quals se'm posen a l'abast de la mà, el del pintor Van-Halen, per la importància quantitativa i qualitativa de la seva obra, m'havia subjugat. Totes les indagacions que vaig dur a terme a la cúria i jutjat municipal de Vic, a les biblioteques vigatanes i barcelonines, al fons bibliogràfic de la Biblioteca Nacional de Madrid, no em donaven cap resposta al problema del començament de la vida del pintor. La biografia dels personatges del seu nom, en especial dels dos generals que havien intervingut en les guerres espanyoles de primers del segle XIX, em féu arribar a suposicions a voltes inversemblants. Una esclatxa de llum va dur-me-la una nota al marge d'un article sobre Francesc de P. Van-Halen, de Felip C. R. Maldonado, publicat a «Estafeta Literaria», en el qual, fiant-se de contradiccions basades en altres estudis, acabava per deixar la qüestió de la naixença del pintor en un interrogant. Fins que a la revista «Hidalguía» (Madrid, Any XX, Jul. Ag. 1972, n.º 113), un estudi exhaustiu sobre la geneologia dels Van-Halen deixà completament aclarit l'intrigant problema.

Altres fets contribuïren a augmentar l'interès per aquest personatge: Unes notes aparegudes en els periòdics vigatans «El Ausonense» (1861-63) i el «Eco de la Montaña» (1863-1868), amb notícies directes sobre ofrenes de l'autor a la seva ciutat, i la troballa d'unes cartes pròpies autògrafes, dirigides al meu avi sobre els conceptes esmentats en els periòdics, amb moltes d'altres mostres d'una amistat arrelada entre els dos. De la seva naixença a Vic en donen testimoni irrefutable alguns paràgrafs d'aquestes lletres: «A pesar de haber salido de esa de pocos meses y de Barcelona muy niño tengo una venerada simpatía a mi país natal»; i en altra:

* Text de la conferència pronunciada per l'autor, a la biblioteca popular Jaume Balmes de Vic, amb motiu del Dia del Llibre-1980.

«A pesar de haber salido de menor de un año de Vich, es innata en mí la inclinación y amor a mi patria»,... «el alto honor de poderse uno llamar compatriota de Balmes cuyo nombre no se puede nombrar sin veneración». Aquestes i altres ratlles, ultra noves accions de reverència, acrediten l'afecte que el pintor va sentir sempre per la ciutat del seu bressol.

.....

El cognom Van-Halen procedia de la ciutat de Weert, del Limburg holandès. Família noble, distingida i patrícia. El primer Van-Halen, que en la darrera obra citada dóna notícia, fou Enric Van-Halen, nascut probablement a primers del 1600 o a darreries del 1500. El seu fill Joan, nascut a Weert en 1629, fou succeït pel seu fill major, Enric, nascut també a Weert en 1673, al qual succeí Joan Van-Halen i Franchen també de la ciutat de Weert, nascut en 1702, el qual, amb el seu germà Gerard, foren els primers que vingueren a Espanya, establint un comerç a Cadis, plaça comercial de primer ordre en aquell temps. En l'ordre genealògic fou seguit pel quart dels seus fills, Antoni (els tres primers no deixaren successió). Antoni Van-Halen i Morphy va néixer a Cadis l'octubre del 1760. Va ingressar en la Reial Armada, com fou després costum de la família. Per tal d'aconseguir l'entrada en la «Real Compañía de Guardias Marinas», el seu pare va haver de fer confirmació de noblesa de sang i d'armes dels quatre cognoms dels seus fills, requisit indispensable per poder figurar en el cos i seguir la carrera, on els seus successors assoliren grans lluïments i envejables mereixements. Els fills d'aquest darrer —ampliarem una mica més, ja que estem arribant gairebé al nostre compatriota— foren tres nois i tres noies. Dels mascles, els dos majors, Joan i Antoni, següen, com de consuetud, la carrera de marina; el tercer, Manuel, la militar. Joan Van-Halen i Sarti, nascut el 16 de febrer de 1788, a la Reial *Isla de León*, avui ciutat de Sant Ferran, fou, com el titula Pio Baroja en la seva biografia de la col·lecció «Vidas españolas e hispano americanas del siglo XIX», *El Oficial aventurero*, per la seva atzarosa vida al servei de diferents països, lluitant, alternativament, en les diferents bandes en les guerres tan sovintejades del segle passat. Ferit, empresonat, lliurat per combatre en l'exèrcit contrari, pres pel tribunal de la Inquisició, del qual pogué fer-se escàpol, més tard a les ordres del Tsar, després en l'exèrcit flamenc i acabant a Espanya combatent a favor d'Isabel II. En tots els exèrcits conquerí grans llores, condecoracions i graus, fins al més elevat de cada nació. Publicà diferents obres durant els períodes —que eren pocs— en què romania inactiu. Va morir a Cadis el dia 8 de novembre del 1864.

El germà segon, Antoni Van-Halen i Sarti, va néixer, també a Sant Ferran, el 20 de gener del 1792. De guarda-marina ascendí fins a Capità General de Catalunya i General Cap dels Exèrcits. Se'l troba en la guerra de la Independència, en l'expedició de Montevideo i en la reconquesta del Virreinat de Santa Fe, en la primera guerra civil carlista. Manà forces a Aragó i principalment a Catalunya. Cap de l'Estat Major de l'Exèrcit del Nord i Capità General de València i Aragó i de Catalunya, on guanyà la batalla de Peracamps que li valgué el títol de comte de Peracamps. Va morir a Madrid el dia 27 d'octubre del 1858.

El tercer germà, Manuel, nascut al mateix lloc que els altres, el dia 10 de desembre del 1794, va seguir la carrera militar ocupant destins d'importància fins a la seva mort.

Per les notícies que teníem, el vigatà Van-Halen havia d'ésser fill d'algun d'ells.

D'aquest tercer ja suposàvem que no, perquè el mateix Francesc de Paula ens parla d'un militar, Francesc de P. Van-Halen i Pérez Maffey, cosí seu i que sabem era fill d'aquest oncle Manuel.

Crèiem en la possibilitat de què, si Antoni havia tingut ocasió de residir al lloc de les seves campanyes, tal vegada hagués romàs a Vic, encara que les dates de la seva aparició per les contrades vigatanes no coincidien amb la del naixement del pintor, i sabem ara, positivament, que va tenir sis filles i no va tenir descendència masculina.

I amb el major, Joan, tampoc coincidien les dades i estades, però el treball «La família Van-Halen» de Toscano de Puelles, tret de documents inèdits de màxima importància, no descoberts pels altres biògrafs, ens ha aclarit totalment la filiació del pintor vigatà.

El Oficial aventurero va rondar per totes les nacions d'Europa. Va romandre també i lluità en moltes regions d'Espanya. Per Catalunya, a les ordres del seu germà Antoni, essent ferit en la batalla de Peracamps. Però és possible que de més jove intervingués en les lluites del nostre país i, tal vegada, s'hostatgés a la nostra ciutat.

I a Vic, el 13 de març de 1814, va néixer el seu fill Francesc de Paula, l'heroi de la nostra glossa. Abans, però, Joan Van-Halen havia tingut una filla, Maria, nascuda a Madrid el 30 d'agost del 1812. Els dos fills foren reconeguts i legitimats en escriptura pública atorgada a Madrid el 31 d'octubre de 1831. Joan Van-Halen, emmaridat després dues vegades, va tenir dos fills i una filla, del major dels quals segueix la línia hereditària fins als nostres dies.

Francesc de P. Van-Halen, segons hem vist de lletra de la seva pròpia mà, va sortir de Vic, al cap de pocs mesos de nascut, cap a Barcelona, d'on també en va sortir de molt petit. Deuria viure a Madrid la seva joventut.

Deuria sentir de molt jove afecció a la pintura —perquè no trobem cap altra disposició en la seva biografia—, fent l'aprenentatge al costat de Josep Aparicio (1773-1838), el qual assolí la direcció de la Reial Acadèmia de Sant Ferran i les seves teles eren valorades per damunt de les de Velázquez en el palau de Ferran VII.

Seguint les petjades del mestre, en els temes històrics i en les grans batalles va trobar la font de la seva inspiració. També es va dedicar al retrat, fou un excel·lent miniaturista, il·lustrà periòdics i revistes i va compondre diverses col·leccions de làmines litogràfiques de diferent temàtica. Més tard, va seguir l'ensenyament de l'art de la pintura a l'«Acadèmia de Nobles Artes de San Fernando». Era l'època dels grans pintors del segle XIX, dels quals conreava l'amistat el nostre Van-Halen. El «Liceo Artístico y Literario», fundat per aquell temps, era punt de reunió de pintors i literats i la seva tribuna, seient de grans polèmiques en els quals s'anava formant la idea del romanticisme contra el classicisme intransigent. L'Acadèmia propulsava aquesta nova tendència, seguint l'exemple de les acadèmies europees i proposava, per la seva tendència militant, la producció de quadres d'història, en tots els seus caires. Madrazo, Vicente López, Esquivel, Manzano, Villaamil i altres formarien en la colla de Van Halen. Les revistes de l'època barregen aquests noms en donar la seva nota crítica de les mostres presentades en les exposicions. A l'exposició del *Liceo*, en 1838, és on per primera vegada Van Halen es presenta amb una tela representant la *Muerte de Don Alvaro de Luna*. Aquest quadre va merèixer ser reproduït a «El Panorama», periòdic literari del moment, el qual li va inserir

després, el *Retrato de Oliverio Cromwell* i altres il·lustracions i dibuixos. Ací trobem que *El Liceo* fa donació a la reina Isabel II de diferents objectes, entre els quals figura una tela del nostre pintor, el qual també cedeix un altre quadre per a una subhasta destinada a alleujar la posició econòmica d'Esquivel.

En 1841 concorre a una exposició col·lectiva celebrada a l'Acadèmia de nobles Arts, de Madrid. El «Diario de Barcelona», pel mes d'octubre, fa gran elogi de les dues batalles exposades: la d'*Olmedilla* i la de *Peñacerrada*. A primers de l'any següent acaba una tela sobre la *Batalla de Peracamps*, en la qual es distingí com a heroi el seu oncle Antoni Van-Halen. Els fets d'armes, als quals estaven tant lligats els personatges de la seva família, deuriem impressionar-lo fonament, ja que constitueixen una gran part de la seva obra. Molt aviat, dominat per aquesta vocació, donà a conèixer unes *Páginas históricas contemporáneas*, en les quals vol reproduir totes les batalles i fets importants ocorreguts després de la mort de Ferran VII.

Una publicació, a iniciativa de Domènec Vila i Joan Manini, intitulada «Panorama español, crónicas contemporáneas», insereix amb freqüència obres de Van-Halen com a dibuixant i gravador. I en una altra revista, «Semanao pintoresco español», un treball de Josep M.ª Quadrado sobre *España pintoresca, Islas Baleares* apareix il·lustrat pel nostre pintor. En aquestes revistes i sota diferents epígrafs la producció litogràfica de Van-Halen es copiosíssima, il·lustrant també les pàgines del «Museo Histórico Universal». Tot això abasta l'època de 1841 a 1854 amb algunes interpretacions, probablement degudes a l'ingent treball de pintar quadres de major envergadura. D'aquesta primera època, són també *Altar del Tostado* (figura del bisbe i sacerdot oficiant la missa), *Porta de Sant Tomàs*, *Maja de 1803*, *Batalla d'Olmedilla*, *La Santa Forma*, *Monestir de las Salesas*, *Presó de Cort*, *Trajo i costum de Caça*, *Batalla de Sant Quintín*, *Vista de la Catedral des del camí de Segòvia*. Volem destacar, en un altre aspecte, la seva *Función de Toros*, de 22 làmines, que ha estat reimpressa fa poc temps, amb un estudi biogràfic i notícia de la seva producció, deguts a la ploma de Gerardo Diego.

En començar l'any 1843 exposa en el Saló gros del Liceu *Un Capricho* d'harmònios efecte, segons les cròniques. I a la primavera dona els darrers tocs a la seva primera obra de gran ambició, que representa Isabel la Catòlica arribant, amb la seva comitiva, a l'església major de Segòvia.

Sembla que aquest quadre l'ofrenà a la reina Isabel II, preparant el terreny a ulteriors pretensions. En efecte, a finals d'any era admès com a super-numerari de l'Acadèmia de Sant Ferran, on té gran interès d'ingressar com a soci de número, per la qual cosa hagué de preocupar-se en insistir reiteradament.

Un viatge per l'Escorial, La Granja i Segòvia li proporcionarà tema per a la darrera part de l'*Espanya pintoresca*, títol que allarga més tard amb el d'*Espanya pintoresca i artística* de Van-Halen; diu ell que «per haver-hi altres publicacions de títol semblant» i existir un altre Van-Halen artista, parent seu, amb el mateix nom i cognom, capità i enginyer que ha ocasionat algun malentès, per això, en endavant, signarà *Francisco de Paula Van-Halen pintor* i, si ho fa amb inicials, amb les lletres FPVH p. D'aquest parent seu n'hem parlat ja en estudiar la genealogia familiar.

És en aquesta mateixa època que presenta a l'Infant Francesc de Paula un esbós del quadre *Rendición de Grnaada*, que no acabarà fins el 1850.

Són, també, dels anys 43 a 47 *Castilla la Vieja* (8 làmines), *Aqüeducte de Segòvia*,

Un Paisatge de la Granja, Un paisatge de Guadarrama, Husar de la princesa, Colom en el convent de la Ràbida, Abdicació de Carles V.

Inicia el 1847 amb nous projectes: una col·lecció de litografies que intitularia *Pensamientos del artista* i, amb constants intencions d'introduir-se a la Cort, fa una nova ofrena a la reina, *La Batalla de los siete Condes*, que fou instal·lat en un dels salons del Palau Reial.

En 1848 el veiem interessat i ocupat en els quadres per a les exposicions del Liceu i de l'Acadèmia de Sant Ferran, *La Batalla de las Navas de Tolosa* i *La Batalla de Covadonga*. Un any més tard presenta els primers lliuraments del seu «Museu Militar» i dona començ a una altra col·lecció litogràfica de l'«Album regio», amb la intenció de representar els fets memorables i gloriosos de la monarquia espanyola.

El 2 de juliol del 50 l'«Espanyol» anuncia que el nostre pintor exposa en el seu estudi un llenç, *La Rendición de Granada*, a instàncies del rei, destinat a la seva estança i, a més, que pintarà per al duc de Montpensier, un quadre representant els setges i la presa de Saragossa, que va ser destinat al palau de Sant Felíu. A més, va dedicar-se a reproduir l'enterrament del príncep d'Astúries i altres obres litogràfiques dels seus àlbums, essent de destacar *Vista panoràmica de l'Escorial*, dedicada a Francesc d'Assís.

Pel març del 51 fou nomenat pintor de Cambra. Des de Vicens López havia estat pintor de Cambra Josep Madrazo i ara era nomenat també el nostre compatriota.

En 1852 el trobem ocupat en la composició de tres grans quadres escènics i en el nostre arxiu consten, en aquest aspecte, una escena final de la sarsuela «Jugar con fuego», una escena del drama «Angela», una altra referent a un drama del teatre antic, en les quals hi figuren Julià Romea, Francesc Salas, Teodora Lamadrid, Joaquim Arjona, Rodríguez Latorre i d'altres celebritats del moment. El mateix any exposa en el seu taller *La Batalla de las Navas de Tolosa*, i obre una acadèmia de dibuix i pintura en el seu propi domicili, al carrer de Quevedo. És d'aquest any la seva *Batalla de Covadonga*.

A primers del 1853, a rel d'iniciar la seva labor com a pintor de Cambra, pinta un retrat d'Isabel II i també els de Lope de Vega, de Moratín i de Rossini, que regala a personalitats amigues seves. Acaba també un esbós d'una gran tela que representa *Sant Lluís rei de França en la galera reial*, rodejat dels seus capitans, donant ordres per atacar la ciutat de Damietta. Aquesta pintura anava dedicada al comte de Sant Lluís, president del Consell de Ministres.

Durant els dos anys següents torna a ocupar-se intensament de la litografia amb grans estampes sobre *La lluita de l'heroic poble de Mafrid i l'Entrada a la Cort del Duc de la Victòria*, i comença la publicació d'una nova col·lecció «Museo histórico Universal» amb la primera estampa, *La presa de Francesc I en la Batalla de Pavia*. Cal esmentar ací els quadres *Expedició d'Hernan Cortés a Mèxic*, *Presa de la Goleta*, *Una Batalla entre Romans i Cartaginesos*, *Efígie de Sant Ferran*, *Mort de Constantí Paleòleg, emperador d'Orient*. De 1859 són la *Batalla de Serrallo*, *Campanya d'Àfrica* i la *Batalla de Guadalete*, la *Batalla de Salcedo* i *Batalla de Ludara*.

El maig del 1856 concorre a l'exposició nacional de Belles Arts amb el quadre *La Batalla de Lucena*. Nomenat cavaller de l'Ordre de Carles III concorre també a

l'exposició nacional de Belles Arts del 60, amb una tela que representa un toreig a les vores del Jarama, que li valgué una menció honorífica de primer ordre.

En 1861 fou nomenat cavaller de l'ordre d'Isabel la Catòlica.

A finals del 62 retorna a l'exposició nacional amb dues teles, una representant una parella de la guàrdia civil d'infanteria en trajo de carretera i l'altra un guàrdia civil en trajo de gala.

Fou en el 62 quan el ja esmentat quadre *La Batalla de las Navas de Tolosa*, gran tela de 2 x 3 metres, li mereix menció honorífica i l'adquireix el Govern per Reial Ordre del 22 de febrer de 1865 per 2.000 pessetes, obra que, més tard, serà tramesa al Senat.

És del 1865, i a nosaltres ens interessa particularment, el seu *Panorama artístico Universal y colección general de trajes*, obra dividida en sèries, Egípcia, Romana, Hebrea, etc. d'aparició periòdica i de la qual se'n fa ressò la premsa vigatana, perquè tot just arribades a Vic les primeres mostres, foren molt favorablement jutjades pel periòdic vigatà, «en atenció», copiem d'ell, «a la veritat històrica que es guarda en aquestes làmines que ha costat al seu autor costosos viatges i dispendiosos estudis. Creiem», segueix, «que és digne de figurar en les biblioteques dels arqueòlegs i artistes, en els museus, acadèmies i escoles de dibuix».

D'aquesta obra en regala uns exemplars per tal que es dediqui la seva venda a benefici de la nostra Casa de Caritat, gest molt elogiat en el medis perodístics de Vic, que aprofiten l'avinentesa per exaltar el valor artístic excepcional del nostre compatrici.

La darrera vegada que concorre a l'Exposició Universal és el 1867 amb una composició de caràcter històric, *La nit de Zempoala*, a base de la conquesta de Mèxic.

D'aquest 67 és també el quadre *Guzman el Bo tirant el punyal des dels murs de Tarifa*.

I fins el 75 no tenim notícia de cap altre treball pictòric; aquest any pinta un *Retrat del general Zumalacarregui a cavall* i l'any següent, el 76, fa quatre retrats del rei Alfons XII destinats respectivament a l'audiència de Càceres, a l'ajuntament d'Almagro, a la diputació d'Osca i a l'ajuntament d'Arcos de la Frontera.

A rel d'aquestes dades biogràfiques del pintor vigatà Francesc de P. Van-Halen, recollides en revistes i periòdics en les quals es fa menció del nostre pintor, he pogut recollir altres dades interessants que m'han estat proporcionades per la Biblioteca Nacional de Madrid, que ha respost molt adequadament i àmpliament a les meves demandes.

Amb aquestes dades hem pogut ampliar algunes de les ja referides i completar —possiblement— la llista de quadres —pintures i litografies—, que contituïren la producció total del pintor. He pogut recopilar 64 fitxes d'obres artístiques de Van-Halen. Pensem que els seus àlbums, als quals ens hem referit, constaven de 20 a 30 làmines.

A l'Acadèmia de Belles Arts de Sant Ferran es conserven una sèrie de documents que formen l'expedient Van-Halen, dels quals han tingut l'amabilitat de proporcionar-me'n els títols.

Potser els que tenen més valor són els referents a la pretensió de Van-Halen

d'ingressar a l'Acadèmia com a soci de número i trobem diverses peticions del pintor que en principi obtingueren una resposta evasiva. Són sol·licituds i oficis, remetent dades i notes de la seva carrera artística. Informes de la Comissió de pintura i escultura, en què li demanen algun quadre de mitja figura de tamany natural. Consten oficis d'haver lliurat el quadre titulat *San Hermenegildo* i un altre de mitges figures de tamany natural. El primer el retirà i substituï per una mitja figura de la Verge. Ofici notificant haver fet lliurament d'un quadre executat dintre de l'Acadèmia i set plecs de dibuixos i figures, caps i extremitats. Nova instància tres anys més tard de les primeres, sol·licitant l'admissió d'acadèmic de mèrit, per la qual cosa representa el quadre *Isabel la Catòlica a Segòvia* amb la relació dels seus mèrits, quadres pintats i viatges efectuats. Programa que li proposa, el 16 de juny del 1843, l'elecció d'un quadre per tal de sobmetre's a la prova de pintura històrica sobre els següents temes:

Priam demanant el cos del seu fill, Elecció de Wamba, entre la mort i el tron i Colom presentant als reis catòlics els primers indis.

I, finalment, un informe del 24 de novembre del 43 admetent a Van-Halen com a acadèmic super- numerari.

.

Com hem dit en començar, Van-Halen va recordar-se sempre amb molt d'afecte de la seva ciutat natal. Profunditzant en les lletres que va cursar al meu avi és on podem fer-nos càrrec d'aquesta afeció d'una faisó més directa i íntima.

En la primera li parla molt de la il·lusió que tindria de fer un viatge a Catalunya, internar-se a Vic i oferir una mostra del seu treball per tal de rendir un tribut d'afecte als seus paisans i compatriotes.

En un apartat dóna compte al meu avi d'haver rebut i llegit la seva «Història de Vic», d'on, diu, «tal volta en pugui treure la idea de l'obra que, com insinuo més amunt, vull dedicar a la meua ciutat».

Aquesta lletra que duu data del 8 de desembre del 1857 té un colofó en què ofereix el seu domicili de Madrid, ubicat en el carrer d'Atocha, número 127, 2on. pis, dreta.

En una segona lletra de darrers del mateix any puntualitza una mica més: «estic en elegir un bon assumpte d'armes que honori la Ciutat i els seus fills, per la tela que desitjo es col·loqui a les Cases Consistorials. Així mateix pintaré per la Catedral un altre quadre que representi el baptisme de Nostre Senyor Jesucrist, demanant-li que intervingui prop del capítol per tal que sigui col·locat en el lloc on es troba la pica baptismal on vaig rebre el primer Sant Sagrament».

En una altra lletra, rebuda vuit anys més tard, es dol de no haver pogut realitzar el seu desig de viatjar a Vic per circumstàncies alienes a la seva voluntat, sense perdre l'esperança que, a l'hora menys pensada, podrà dur a terme el seu propòsit.

«Després d'això que em diu», expressa, «de que un assumpte sobre la guerra dels francesos podria ser diversament jutjat, torno a la primitiva idea sobre l'entrada triomfal del Bisbe Sant Bernat Calvó a Vic, època gloriosa que no perjudicarà a ningú i sumament artística i pintoresca pels sus trajos».

Afegeix que ha rebut els periòdics de Vic que fan referència a la seva donació en pro de la Casa de Caritat, essent el seu desig que aquesta petitesa representi una bona quantitat per a l'establiment benèfic a qui va destinada. Referent a tot aquest assumpte es bo de trametre un resum d'una lletra signada per Ramon Vinader, dirigida també al meu avi, en la qual refereix que ha visitat al pintor Van-Halen, el qual li ha parlat amb molt d'entusiasme de pintar dos quadres, un per a l'ajuntament i altre per al capítol. En el dubte del tema li va proposar la consagració de la catedral o un fet relacionat amb el beat Miquel dels Sants.

Quant al de l'ajuntament, li proposà deixar de banda qualsevol assumpte que directament o indirectament recordi dissidències de la pàtria, les quals no són motiu de glòria sinó, més aviat, de vergonya per al país. Res de guerres civils, ni d'altres aspectes guerrers de cap època.

I es pregunta si no seria convenient que es tractés d'un assumpte que fos l'expressió del sentiment religiós del país. I abona la idea de l'entrada de Sant Bernat Calvó, de tornada de la croada que havia culminat en la conquesta de València. «És un fet», diu, «gloriós per Vic, és adient pel número de personatges que hi poden figurar, vistent per la indumentària de la època podent resoldres en un fons del Vic antic, amb el Castell de Montcada, Catedral antiga, Torre de campanes, etc.».

I recomana la pressa de qualsevol nou suggeriment, perquè el pintor està a punt de realitzar aquestes obres.

El resultat final fou que Van-Halen va pintar un quadre intítulat *L'Entrada del bisbe Bernat Calvó a la Ciutat de Vic*, destinat a l'ajuntament, i un altre, *Les llàgrimes de Sant Pere*, per a la catedral.

No sabem on han anat a parar aquests quadres. Del nostre temps ningú tenia o té esment d'ells. Totes les gestions que he fet per saber-ne el seu estat actual han estat infructuoses.

Podríem resumir la biografia de Francesc de Paula Van-Halen situant-lo a la Reial Acadèmia de Sant Ferran, com a deixeble primer, i conquerint, el 3 de desembre de 1843, el grau d'acadèmic super-numerari. Pintor honorari de Cambra; dibuixant científic del Museu de Ciències Naturals; professor de Pintura d'Història; creu d'Isabel la Catòlica i de Carles III; «notable pintor de batalles», com el jutjava Vicente López. En els seus quadres, segons Enric Ferrari Lafuente, hi ha naturalesa, efectes de llum i figures que animen les composicions. Pintor de fets èpics i retrats, que li valgueren mencions honorífiques en diverses exposicions a les quals va concórrer. Miniaturista, autor, en aquest aspecte, d'un *Sant Ferran* i un *Sant Ermengol* que es conserven en un reclinatori del Palau Reial. Autor de diverses i renombrades col·leccions de làmines litogràfiques sota diferents títols, il·lustrador de diferents obres i publicacions periòdiques, autor d'una obra sobre escorços i proporcions de tots els animals.

En els darrers anys de la seva vida un misteriós silenci planà damunt de la seva figura. Els corrents polítics, la proclamació de la República i la subsegüent restauració degueren afectar la seva posició a la Cort i influí en la seva condició social.

Tant, que sorprèn que el Butlletí de l'Acadèmia de Sant Ferran, corresponent al

febrer de 1887, dóna la notícia de la seva mort amb aquestes lacòniques paraules: «También ha fallecido el pintor de historia Señor D. Francisco de Paula Van-Halen discípulo de esta Real Academia y de D. José Aparicio».

Foscós deurien ser els darrer anys de la vida d'aquest pintor vigatà, tan reconegut per la quantitat i qualitat de les seves obres, pels seus mèrits i per les distincions amb què havia estat guardonat.

Nosaltres, els vigatans, hem d'agrair profundament a aquest vigatà il·lustre que, en el cim de la seva glòria, es recordés de la seva ciutat natal, ponderant-la fermament, sentint-se orgullós d'haver-hi nascut, ofrenant-li, en el seu degut temps, mostres valuoses de la seva obra artística, amb el bon desig que li fos reconeguda la seva afecció i que el seu nom no fos oblidat pels seus compatricis.